

ผลของศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของ ผู้ติดสารเสพติดชาย สถาบันธัญญารักษ์

รัฐ ลอยสงเคราะห์*
พวงสร้อย วรกุล**

Loysongkroa R, Worakul P. Effect of the art therapy on self-esteem of male substance dependent patients at Thanyarak Institute. Chula Med J 2011 Sep - Oct; 55(5): 517 - 31

Background : *Nowadays substance dependence is a major problem because it influences the mental health of substance abusers themselves and creating a lot of social problems. To develop the various and qualified treatments for substance dependent patients is important to make them quit the substance usage and be recovered. Self-esteem is a significant factor in the treatment of substance dependent behavior and art therapy is an alternative activity to create patients' self-esteem which is a factor to make them strong enough to finally quit substance abuse.*

Objectives : *1. To compare the effect of art therapy on self-esteem in experimental group, before and after.
2. To compare the effect of art therapy on self-esteem in experimental group and control group.*

Research design : *Experimental research, randomized control trial.*

Place of study : *Thanyarak institute, Department of Medical Services, Ministry of Public Health*

* นิสิตปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสุขภาพจิต ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sample and Method : *Fifteen subjects from 30 participants were randomized to be experimental group who received art therapy and another 15 to be control group who received standard treatment at Thanyarak institute. This study used the general information questionnaire and Esteem Inventory: Adult (Ryden) as pre and post-test assessments to assess the effect of art therapy on both groups. The research was carried out from November, 2009 to January, 2010*

Result : *After receiving art therapy, the experimental group had average self-esteem score ($x = 39.40$) which was higher than before receiving Art Therapy($x = 32.67$) it statistically significant ($p < 0.01$) and after receiving art therapy experimental group had the average self-esteem score ($x = 39.40$) which was higher than control group ($x = 28.20$) it statistically significant ($p < 0.01$).*

Conclusion : *After receiving art therapy the experimental group had higher average self-esteem score than in control group which was statistical significantly at 0.01. After receiving art therapy in experimental group, it is statistically significantly demonstrated higher average score than before the experiment. ($p < 0.01$).*

Keywords : *Therapeutic Art, self-esteem, substance dependence.*

Reprint request: Worakul P. Department of Psychiatry, Faculty of Medicine, Chulalongkorn University, Bangkok 10330, Thailand.

Received for publication. April 10, 2010.

รัฐ ลอยสงเคราะห์, พวงสร้อย วรกุล. ผลของศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติดชาย สถาบันธัญญารักษ์. จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2554 ก.ย. - ต.ค.; 55(5): 517 - 31

- สาเหตุการทำวิจัย** : ในปัจจุบันปัญหาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญเพราะส่งผลกระทบต่อหลายด้าน เช่นด้านปัญหาทางสุขภาพจิตต่อตัวผู้ใช้สารเสพติดเอง และยังส่งผลกระทบต่อสังคมในเรื่องต่าง ๆ ด้วย ดังนั้นการบำบัดเพื่อทำให้ผู้ติดสารเสพติดหยุดใช้สารเสพติดได้ และหายจากโรคจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ควรพัฒนาให้เกิดขึ้นอย่างหลากหลาย และมีคุณภาพ ซึ่งปัจจัยอย่างหนึ่งที่สำคัญในการบำบัดเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การเลิกยาได้คือการเห็นคุณค่าในตนเองของตัวผู้ติดสารเสพติดเอง และศิลปะบำบัดก็เป็นกิจกรรมทางเลือกหนึ่งในการจะเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองเพื่อเป็นปัจจัยที่สร้างความเข้มแข็งให้ผู้ติดสารเสพติดให้ยาได้ในที่สุด
- วัตถุประสงค์** : 1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองภายในกลุ่มทดลอง (ก่อน - หลัง)
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบผลของศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม
- รูปแบบการวิจัย** : การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) แบบ Randomize control trial
- สถานที่ทำวิจัย** : สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข
- ตัวอย่างและวิธีการศึกษา** : ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 กลุ่มควบคุม 15 คน เพื่อเข้ารับโปรแกรมศิลปะบำบัดในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมได้รับโปรแกรมการบำบัดรักษาปกติของสถาบันธัญญารักษ์ แล้วเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปและแบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง The self-esteem inventory: Adult (Ryden) เพื่อประเมินผลของศิลปะบำบัดที่มีต่อผู้ป่วยทั้ง 2 กลุ่มก่อนและหลังการทดลองโดยทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2552 ถึงเดือนมกราคม 2553

- ผลการศึกษา** : หลังจากได้รับซิลิโคนบ่าบัตกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 39.40 ซึ่งสูงกว่าก่อนได้รับซิลิโคนบ่าบัต ซึ่งมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 32.67 โดยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองหลังจากได้รับซิลิโคนบ่าบัตสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งมีคะแนนค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองเท่ากับ 28.20 โดยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01
- สรุปผล** : ผู้ติตสารเสพติดชายที่ได้รับซิลิโคนบ่าบัตมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่าก่อนได้รับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผู้ติตสารเสพติดชายที่ได้รับซิลิโคนบ่าบัตมีคะแนนค่าเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองหลังจากได้รับซิลิโคนบ่าบัตสูงกว่าผู้ติตสารเสพติดชายที่ไม่ได้รับซิลิโคนบ่าบัตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ0.01
- คำสำคัญ** : ซิลิโคนบ่าบัต, การเห็นคุณค่าในตนเอง, การติตสารเสพติด.

ในปัจจุบันปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญ เพราะส่งผลกระทบต่อหลายด้านทั้งด้านปัญหาทางสุขภาพกายและสุขภาพจิตต่อตัวผู้ใช้สารเสพติดเอง และยังส่งผลเป็นปัญหาสังคมในเรื่องต่าง ๆ ด้วย เช่นปัญหา ความรุนแรง อาชญากรรมรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาโจรกรรม ซึ่งมีหลายปัญหาเริ่มต้นมาจากการใช้สารเสพติดและพบว่าปัญหาเสพติดนี้ได้ทวีความรุนแรงและเพิ่มขึ้นในทุก ๆ วัน ดูได้จากรายงานสถิติ ของจำนวนและร้อยละของผู้ป่วยทั้งหมดที่เสพยาบ้าและเสพร่วมกับยาอื่น ๆ ที่เข้ารับการรักษาที่สถาบันธัญญารักษ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข⁽¹⁾ รายงานว่าในปี พ.ศ. 2547 จำนวน 1,949 ราย ปี พ.ศ.2548 จำนวน 3,084 ราย ในปี พ.ศ. 2549 จำนวน 2,763 ราย ในปี พ.ศ. 2550 จำนวน 3,369 รายและในปี2551 จำนวน 3,975 ราย ซึ่งเมื่อดูจากสถิติแล้วจะพบว่าแนวโน้มผู้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูจะเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี ซึ่งเป็นเพียงส่วนที่พบและรายงานได้ที่มาเข้ารับการรักษา และคาดว่าจะมีบางส่วนที่มีปัญหาการใช้สารเสพติดแต่ไม่ได้เข้ารับการรักษาฟื้นฟูอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ซึ่งการติดสารเสพติดนั้นมีความสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับเห็นคุณค่าในตนเองจากการศึกษาต่าง ๆ เช่นมีการศึกษา⁽²⁾ พบว่าผู้ติดสารเสพติดจะมีสภาพจิตใจที่อ่อนแอไม่มีความมั่นใจในตนเองมีความกังวลต่อการไม่ได้รับการยอมรับ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้ และการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ⁽³⁾ การเห็นคุณค่าในตนเองเป็นปัจจัยสำคัญต่อการปรับตัว ซึ่งเมื่อมีการปรับตัวที่ดี ความคับข้องและขัดแย้งในจิตใจจนทำให้เกิดปัญหา และหันไปใช้สารเสพติดก็เกิดขึ้นได้ยาก และการเห็นคุณค่าในตนเองยังเป็นปัจจัยส่วนที่เข้มแข็งในการเลิกใช้สารเสพติดได้

การบำบัดเยียวยาผู้ป่วยทางจิตเวชและสารเสพติดมีการใช้วิธีทางจิตบำบัดหรือกิจกรรมกลุ่มต่าง ๆ ที่หลากหลาย^(4,5) ซึ่งศิลปะบำบัดก็เป็นการบำบัดอีกทางเลือกหนึ่ง ซึ่งยังไม่ได้แพร่หลายมากในประเทศไทยกับการใช้ในผู้ป่วยกลุ่มนี้ ศิลปะบำบัดมีแนวคิดที่ว่าผู้ปฏิบัติ

จะได้เป็นอิสระในความคิด กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ สร้างผ่านผลงาน หรือแม้แต่ระบายสิ่งที่ไม่สามารถบรรยายออกมาโดยการสื่อสารอื่น ๆ เป็นการแสดงออกซึ่งความคิด ความรู้สึก ตัวตน ถ่ายทอดลงมาผ่านงานศิลปะ ซึ่งผู้ทำงานศิลปะนั้นอาจเข้าใจในงานของตนเพียงคนเดียวเกิดความภาคภูมิใจในผลงานที่สร้างขึ้นมานำมาซึ่งความภาคภูมิใจในตนเองเพราะการเห็นคุณค่าในตนเองนั้นเป็นการแสดงออกในทัศนคติที่มีต่อตนเองในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย ด้านความสามารถ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร สัมพันธ์กับคน รวมทั้งความสามารถทางศิลปะด้านความสำคัญ ด้านการมีคุณค่า และด้านการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตั้งเป้าไว้⁽⁶⁾ ซึ่งจากด้านต่าง ๆ ตามที่กล่าวถึงเมื่อมีการสร้างงานศิลปะขึ้น บุคคลก็จะมองเห็นความสามารถ และความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากงานศิลปะและศิลปะยังมีส่วนทำให้เกิดความสุข ความพึงพอใจ ศิลปะมาแทนความสุขจากการใช้ยาเสพติด⁽⁷⁾ ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าเมื่อสามารถนำแนวคิดนี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในผู้ติดสารเสพติดก็จะสามารถทำให้ผู้ติดสารเสพติดเกิดการฟื้นฟูที่ดีเหมาะสมและสามารถเพิ่มความเห็นคุณค่าในตนเองให้ผู้ติดสารเสพติดได้ เพื่อการกลับไปอยู่ในสังคมไปเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพและมีปัญหาสุขภาพจิตด้านอื่น ๆ ลดลงจากผลของศิลปะ

วิธีการศึกษา

กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้ป่วยชายที่ติดสารเสพติดอายุ 18 - 25 ปีที่รับการบำบัดรักษาแบบผู้ป่วยในที่สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี ที่รับการบำบัดรักษาฟื้นฟูอยู่ในช่วงพฤศจิกายน 2552 - เดือนมกราคม 2553 มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในการคัดเลือก ซึ่งมีเกณฑ์ดังนี้ ผู้ป่วยชายที่มีอายุ 18 - 25 ปีเป็นผู้ป่วยในซึ่งอยู่ในช่วงฟื้นฟูและรับการบำบัดฟื้นฟูฟื้นฟู ตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534 ที่สถาบันธัญญารักษ์ จังหวัดปทุมธานี กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ-ปานกลาง มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองในระดับใกล้เคียงกัน สามารถอ่าน

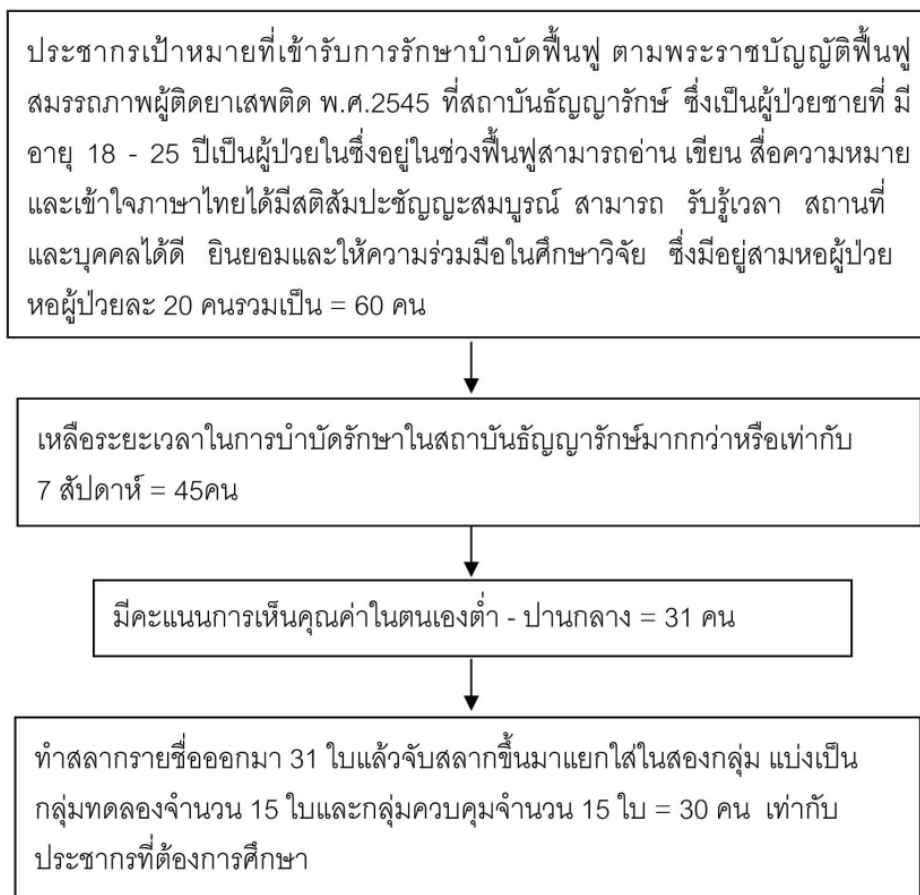
เขียน สื่อความหมาย และเข้าใจภาษาไทยได้มีสติสัมปะชัญญะสมบูรณ์ สามารถรับรู้เวลา สถานที่และบุคคลได้ดี และยินยอมและให้ความร่วมมือในศึกษาวิจัย การใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่าง⁽⁸⁾ และผ่านกระบวนการสุ่มตัวอย่าง และจัดสรรแบบสุ่มแบ่งเป็นกลุ่มควบคุม 15 คน และกลุ่มทดลอง 15 คน (โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย Simple random sampling และจับสลากเพื่อที่จะเข้าเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยแบ่งเป็นกลุ่มละ 15 คน) โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมศิลปะบำบัดและกลุ่มควบคุมได้รับการบำบัดรักษาตามมาตรฐานที่สถาบันกำหนดซึ่งมีวิธีการดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม

1.1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส ศาสนา จำนวนพี่น้อง พักอาศัยอยู่กับใคร รายได้เฉลี่ย สวรรเสพติดที่ใช้ ระยะเวลาการใช้ สาเหตุที่ใช้

1.2 แบบวัดความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง The self-esteem inventory: Adult (Ryden) พัฒนามาจาก The self-esteem inventory (Coopersmith) เป็นแบบประเมินด้วยตนเอง แปลเรียบเรียงโดยชนิดา สุวรรณศรี⁽⁴⁾ ผ่านผู้เชี่ยวชาญ 6 ท่านในการตรวจความตรงในการแปลทดสอบในกลุ่มตัวอย่าง ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.74

2. **โปรแกรม** ศิลปะบำบัดสำหรับกลุ่มทดลอง โดยให้ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวม 5 สัปดาห์ ซึ่ง โปรแกรมนี้ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาและศึกษาจากงานวิจัย หนังสือตำราศิลปะบำบัดและแนวทางการช่วยเหลือผู้ป่วย ทางจิตเวชรวมทั้งผู้ป่วยที่ติดสารเสพติด⁽⁹⁾ และจากการ ผูกอบรมโดยผู้เชี่ยวชาญศิลปะบำบัด โดยผู้วิจัยเป็นผู้ให้ ศิลปะบำบัดเอง ซึ่งแบ่งเป็น 10 กิจกรรมคือ

1. เริ่มต้น + ภาพสีไม้ เพื่อความเข้าใจในการทำ กิจกรรม และเริ่มทำความคุ้นเคยกับกิจกรรมที่จะได้รับ ต่อไป สร้างสัมพันธภาพเบื้องต้นระหว่างผู้วิจัยกับผู้เข้าร่วมการวิจัย

2. วาดภาพสีน้ำ เพื่อเป็นการระบายความรู้สึก ต่าง ๆ ออกมาจากภายในจิตใจผ่านการใช้สีน้ำ ซึ่งเป็นเป็นสี ที่ระบายง่าย อิสระ ไม่มีกำหนดขอบเขต เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมระบายสิ่งที่อาจจะไม่สามารถสื่อสารด้วยวิธี อื่น ๆ และเป็นการสำรวจ ความคิดของตนเอง มีการเข้าใจ ในตนเองมากขึ้น

3. ตกแต่งเสื้อ เพื่อเป็นการแสดงออกความรู้สึก และกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้เข้าร่วมวิจัย ผ่าน ผลงานที่ได้สร้างสรรค์ สร้างความภาคภูมิใจจากงานที่ สำเร็จ และได้ใส่สิ่งที่ต้องการอยากจะทำบอกความเป็นตัว ตนของผู้เข้าร่วมวิจัย

4. วาดภาพด้วยสีเทียน เพื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยรับรู้ และสำรวจเกี่ยวกับตนเองและทบทวนนึกย้อนถึงความ ทรงจำ ความสุขต่าง ๆ ที่มีในชีวิตหรือสิ่งดี ๆ ที่เคยทำหรือ สร้างขึ้นแล้วเกิดความภาคภูมิใจ ซึ่งเมื่อมีการอภิปรายก็ จะทำให้ผู้ร่วมวิจัยสามารถรู้และนำความสุขจากสิ่งต่าง ๆ เช่น ความสำเร็จที่ตนได้มีหรือได้เคยสร้างขึ้น, การได้รับ การยอมรับ, คำชมต่าง ๆ จากบุคคล, สิ่งของ, รางวัล หรือ เหตุการณ์ที่ทำให้เกิดความสุขความภาคภูมิใจโดยสามารถ นำสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้มาเป็นแรงผลักดันเพิ่มการเห็นคุณค่า ในตนเองในปัจจุบันให้มากขึ้น

5. งานปั้น เพื่อให้ผู้รับการวิจัยได้ลองหัดที่จะเป็อน ยอมรับการเลอะตามความเป็นจริง เรียนรู้เรื่องรูปทรงและ เพื่อเข้าใจขั้นตอน วิธีการ ระยะเวลาที่ยาวนานกว่าจะได้

ชิ้นงานที่สมบูรณ์ ซึ่งต้องใช้ความอดทน ตั้งใจ และเมื่อ ได้ชิ้นงานก็จะเกิดความภาคภูมิใจ และเห็นความสามารถ ที่มีของตน

6. ผ้าเช็ดหน้าบาติก เพื่อกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ ผ่านงาน และความภาคภูมิใจชิ้นงานที่สำเร็จ และสร้าง การเห็นคุณค่าส่งเสริมสัมพันธภาพจากให้

7. ภาพ mural เพื่อเพิ่มความสามารถในการจัด การปัญหา เพิ่มการเห็นคุณค่าภายในกลุ่ม การยอมรับ ความต่างระหว่างตนเองและคนรอบข้าง และเข้าใจสัดส่วน พื้นที่ที่เกี่ยวข้องกับโซนและสัมพันธระหว่างบุคคล

8. สร้างสิ่งประดิษฐ์จากวัสดุอุปกรณ์ เพื่อกระตุ้น ความคิดสร้างสรรค์ เติมเต็มจินตนาการ เรียนรู้ความ ภาคภูมิใจผลสำเร็จของงานที่สร้างขึ้นจากทรัพยากรที่มี อยู่ในตัวตามความเป็นจริงและเหมาะสม

9. ภาพปะติด เพื่อเป็นการสำรวจและเข้าใจตนเอง ถึงภาพที่ตัดออกมา ไม่ว่าจะรูปร่างสีหน้าของคนตัดออก มา สิ่งของเครื่องใช้ ที่เป็นองค์ประกอบของภาพและได้ ชิ้นงานที่เกิดจากความคิดสร้างสรรค์ รวมถึงฝึกการตั้ง เป้าหมาย สร้างแนวคิดที่อยากจะทำแล้วมีวิธีการที่จะ สามารถพาตนไปสู่เป้าหมายได้อย่างไร

10. จัดแสดงผลงาน เพื่อเพิ่มความรู้สึกเห็นคุณค่า ภาคภูมิใจในตนเองจากผลงานที่ได้ทำมาทั้งหมดของตน และจากการเข้าชมและการยอมรับจากผู้อื่นที่เข้าชม ซึ่ง หลังจากเสร็จกิจกรรมนี้ ผู้เข้าร่วมการวิจัยจะตอบแบบวัด ความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อ อธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ความถี่ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สถิติ t - test ในการทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองภายในกลุ่มทดลองและกลุ่ม ควบคุม (ก่อนและหลังการทดลอง) และ ในการทดสอบ สมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่า ในตนเองระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

ผลการวิจัย

1. **ข้อมูลทั่วไป** พบว่าผู้ติดสารเสพติดในกลุ่มทดลองมีอายุเฉลี่ยคือ 22.07 ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 24 - 25 ปี จำนวนพี่น้องส่วนใหญ่คือ 2 คน ส่วนใหญ่ลำดับการเกิดคือ คนที่ 1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือประถมถึงมัธยมต้น อาชีพส่วนใหญ่คือรับจ้าง/ค้าขาย สถานภาพสมรสส่วนใหญ่คือโสด ส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่พักอาศัยกับพ่อแม่/สามีภรรยา ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีรายได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนคือ 4,526.67 บาทโดยส่วนใหญ่รายได้ อยู่ระหว่าง 3001 - 5000 บาทและ 7,001 - 9,000 บาท สาเหตุส่วนใหญ่ของการใช้สารเสพติดคือ ต้องการทดลอง/มีปัญหา

ผู้ติดสารเสพติดในกลุ่มควบคุมอายุเฉลี่ยคือ 20.2 ส่วนใหญ่อายุอยู่ระหว่าง 18 -19 ปี จำนวนพี่น้องส่วนใหญ่คือ 2 คน ส่วนใหญ่ลำดับการเกิดคือ คนที่ 1 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่คือประถมถึงมัธยมต้น ส่วนใหญ่อาชีพ

คือรับจ้าง/ค้าขาย สถานภาพสมรสส่วนใหญ่ คือ โสด ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ส่วนใหญ่พักอาศัยกับพ่อแม่/สามีภรรยา ส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีรายได้ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนคือ 4,166.67 บาทโดยส่วนใหญ่รายได้ อยู่ระหว่าง เท่ากับ 5,001 - 7,000 บาท สาเหตุส่วนใหญ่ของการใช้สารเสพติดคือ ต้องการทดลอง/มีปัญหา

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 หลังได้รับศิลปบำบัดผู้ติดสารเสพติดในกลุ่มทดลอง มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.2 หลังได้รับศิลปบำบัดผู้ติดสารเสพติดในกลุ่มทดลอง มีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่าก่อนได้รับศิลปบำบัด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ตารางที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ติดสารเสพติดชายสถาบันธัญญารักษ์กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามอายุ จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส ศาสนา พักอาศัยกับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สาเหตุที่ใช้

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ				
18 - 19	4	26.67	7	46.67
20 - 21	3	20.00	6	40.00
22 - 23	1	6.67	0	0.00
24 - 25	7	46.67	2	13.33
$\bar{X} = 22.07$	S.D. = 2.94	$\bar{X} = 20.2$	S.D. = 2.00	
จำนวนพี่น้อง				
1 คน	1	6.67	2	13.33
2 คน	5	33.33	7	46.67
3 คน	4	26.67	6	40.00
4 คน	1	6.67	0	0.00
มากกว่า 4 คน	4	26.67	0	0.00

ตารางที่ 1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ติดสารเสพติดชายสถาบันธัญญารักษ์กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จำแนกตามอายุ จำนวนพี่น้อง ลำดับการเกิด ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพการสมรส ศาสนา พักอาศัยกับ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สาเหตุที่ใช้ (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
	$n_1 = 15$		$n_2 = 15$	
ลำดับการเกิด(คนที่)				
คนที่ 1	6	40.00	7	46.67
คนที่ 2	4	26.67	6	40.00
คนที่ 3	2	13.33	2	13.33
คนที่ 4	1	6.67	0	0.00
หลังจากคนที่ 4 (คนที่ 11)	2	13.33	0	0.00
ระดับการศึกษา				
ประถม-มัธยมต้น	13	86.67	14	93.33
มัธยมปลาย-ปริญญาตรี	2	13.33	1	6.67
อาชีพ				
รับจ้าง/ค้าขาย	10	66.67	9	60.00
นักศึกษา/ว่างงาน	5	33.33	6	40.00
สถานภาพการสมรส				
โสด	11	73.33	14	93.33
คูหย่าร้าง/แยกกันอยู่	4	26.67	1	6.67
ศาสนา				
พุทธ	13	86.67	12	80.00
อิสลาม	2	13.33	3	20.00
พักอาศัยกับ				
พ่อแม่/สามี/ภรรยา	14	93.33	12	80.00
ญาติ/เพื่อน	1	6.67	3	20.00
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน(บาท)				
ไม่มีรายได้	4	26.67	5	33.33
มีรายได้ต่อเดือน				
≤1000 บาท	1	6.67	0	0.00
1001 - 3000 บาท	0	0.00	3	20.00
3001 - 5000 บาท	3	20.00	1	6.67
5001 - 7000 บาท	2	13.33	4	26.67
7001 - 9000 บาท	3	20.00	1	6.67
≥9100 บาท	2	13.33	1	6.67
$\bar{X} = 4526.67$	S.D = 3700.28	$\bar{X} = 4166.67$	S.D = 4173.33	
สาเหตุที่ใช้				
ทดลอง/มีปัญหา	10	66.67	8	53.33
สนุกสนาน/เพื่อนชวน	5	33.33	7	46.67

ส่วนที่ 2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการเห็นคุณค่าในตนเอง

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง พบว่าคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีคะแนนก่อนการทดลองเท่ากับ 32.67 คะแนนและ 28.67 คะแนน ตามลำดับ โดยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และหลังการทดลองมีค่าเฉลี่ยในกลุ่มทดลองเท่ากับ 39.40 คะแนนกลุ่มควบคุมมีค่าคะแนนเฉลี่ย 28.20 คะแนน ซึ่งพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่า

ในตนเองหลังการทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุม

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มทดลองพบว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองเท่ากับ 32.67 และ 39.40 ตามลำดับ พบว่าผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นภายหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มควบคุม พบว่าคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองก่อนและหลังการทดลองเท่ากับ 28.67 และ 28.20 ซึ่งพบว่าการเห็นคุณค่าในตนเองลดลงเล็กน้อย โดยแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 2. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง

คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง	กลุ่มทดลอง		กลุ่มควบคุม		t	P-value
	(n ₁ = 15)		(n ₂ = 15)			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ก่อนการทดลอง	32.67	5.74	28.67	6.31	1.816	0.080
หลังการทดลอง	39.40	3.83	28.20	7.59	3.947	<0.001**

**P < 0.001

ตารางที่ 3. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดในกลุ่มทดลอง (ก่อนและหลังการทดลอง)

กลุ่มทดลอง (n = 15)	คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง		t	P-value
	$\bar{X}$	S.D.		
ก่อนการทดลอง	32.67	5.74	4.802	<0.001**
หลังการทดลอง	39.40	3.83		

**P < 0.001

ตารางที่ 4. การเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติดในกลุ่มควบคุม (ก่อนและหลังการทดลอง)

กลุ่มควบคุม (n = 15)	คะแนนการเห็นคุณค่าในตนเอง		t	P-value
	$\bar{X}$	S.D.		
ก่อนการทดลอง	28.67	6.31	0.400	0.695
หลังการทดลอง	28.20	7.59		

P>.01

ตารางที่ 5. การเปรียบเทียบคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติดในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลองและหลังการทดลอง

คนที่	กลุ่มทดลอง		คนที่	กลุ่มควบคุม	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง		ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	37	42	1	32	28
2	34	36	2	38	38
3	38	44	3	26	24
4	29	41	4	32	32
5	36	36	5	30	20
6	38	39	6	28	26
7	23	34	7	29	34
8	35	37	8	16	18
9	39	41	9	36	38
10	34	40	10	24	21
11	34	49	11	33	34
12	21	35	12	23	16
13	24	40	13	20	23
14	33	38	14	26	34
15	35	39	15	37	37
	$\bar{X} = 32.67$	$\bar{X} = 39.40$		$\bar{X} = 28.67$	$\bar{X} = 28.20$

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงการทดลอง เพื่อศึกษาผลของศิลปะบำบัดต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดชายสถาบันธัญญารักษ์ โดยพบว่าก่อนการทดลองผู้ติดยาเสพติดชายทั้งสองกลุ่มมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองใกล้เคียงกันคือ 32.67 คะแนน และ 28.67 คะแนนตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่ามีค่าต่างกันของคะแนนเฉลี่ย 4 คะแนน แต่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แต่หลังการทดลองพบว่ากลุ่มทดลองมีคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาเสพติดชายกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมคือ 39.40 คะแนนและ 28.20 คะแนน ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่ามีค่าต่างกันของคะแนนเฉลี่ย 11.20 คะแนน

เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มทดลอง (ก่อนและหลังการทดลอง) พบว่ามีคะแนน 32.67 คะแนนและ 39.40 คะแนนตามลำดับ ซึ่งจะเห็นว่ามีค่าต่างกันของคะแนนเฉลี่ย 6.73 คะแนน โดยสูงขึ้นก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับ David Gussak⁽⁹⁾ ที่ศึกษาผลของศิลปะบำบัดในผู้ต้องขังชายและหญิงกล่าวไว้ว่าศิลปะบำบัดมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนไปในทางบวกของอารมณ์และความเชื่อในอำนาจแห่งตน และสอดคล้อง Rosal ML⁽¹⁰⁾ ที่พบว่าศิลปะบำบัดสามารถเพิ่มความเชื่อในอำนาจภายในตนเองของกลุ่มประชากรที่เป็นนักเรียนได้และสอดคล้องกับ Brooke SL⁽¹¹⁾ ที่พบว่าศิลปะบำบัดนั้นสามารถเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองในผู้ถูกทารุณกรรมได้โดยที่กลุ่มทดลองหลังจากได้รับศิลปะบำบัดจะมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มีศิลปะบำบัดเป็น intervention โดยการให้กลุ่มทดลองมีอิสระในการสร้างงานผลงานศิลปะมีเพียงการบอกหัวข้อ (theme) โดยไม่กำหนดว่าวาดสิ่งใดได้หรือไม่ได้ ไม่ตัดสินว่างานที่ออกมาสวยหรือไม่

ไม่สวยโดยให้กลุ่มทดลองใช้เวลา ความคิดและรู้สึกกับรู้ตัวตนไปพร้อมกันกับการสร้างศิลปะ เช่น การให้วาดภาพภาพสีน้ำตามอารมณ์และความรู้สึก ในขณะที่กลุ่มทดลองบางคน วาดภาพที่สื่อถึงตนเองขณะใช้ยาที่ดูเศร้าหมองหดหู่ หรือบางคนวาดภาพที่อธิบายถึงความอารมณ์ที่ร้อนแรงพลังพล่านร่วมกับอารมณ์สงบอยู่ภายในภาพเดียวกัน ซึ่งเป็นการสร้างงานศิลปะนั้นเป็นการกลับมาอยู่กับตัวเอง หนึ่งสงบกับความรู้สึกและความคิดของตนเอง รับรู้ตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตนเองอย่างเต็มที่ระหว่างสร้างงาน ซึ่งเป็นการเริ่มเข้าใจตนเองและการเริ่มเข้าใจในตนเองนั้นก็เป็ปัจจัยหนึ่งที่เพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองได้ซึ่งสอดคล้องกับ Coopersmith S.⁽¹²⁾ ที่กล่าวถึงการเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองได้นั้นสามารถเพิ่มได้จากการยอมรับความรู้สึกของบุคคลตามความเป็นจริง การยอมรับช่วยให้บุคคลได้ถ่ายทอดความรู้สึกของตนออกมาเช่นการยอมรับความรู้สึกทางลบ ความรู้สึกกลัว ความรู้สึกขัดแย้ง และสอดคล้องกับ Franklin M.⁽¹³⁾ ที่กล่าวถึงการใช้ศิลปะเพื่อเป็นทางหนึ่งในการเพิ่มความรู้สึกของการมีอำนาจ มีพลัง มีความสามารถโดยการอนุญาตให้ผู้รับการบำบัดวาดรูปของตนเองอย่างอิสระเปิดเผยอย่างเต็มที่ในหัวข้อ (theme) ของการมีความสามารถเพราะเชื่อว่าการสร้างศิลปะนั้นเป็นการสร้างสิ่งหนึ่งที่ถึงแม้บางทีจะไปสื่อถึงความเจ็บปวด แต่การอนุญาตให้ซึมซับสิ่งนั้นลงไปจะเป็นเหมือนการรับรู้โครงสร้างนั้นใหม่เห็นวิถีแก้ที่ตรงจุด แสดงให้เห็นสิ่งที่อยู่ภายใน สิ่งที่สับสนวุ่นวายแล้วสามารถถูกสร้างและนิยามใหม่โดยปราศจากการครอบงำ ผู้รับการบำบัดจะมีอำนาจและสามารถควบคุมตนเองได้ แน่วแน่ในการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นได้จริง เหมือนกับการรับรู้ความสำเร็จของตนเองอยู่เหนืออุปสรรคความยากลำบาก

สำหรับผลจากการศึกษาของศิลปะบำบัดในครั้งนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับผลของการใช้การบำบัดอื่น ๆ เพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเองในผู้ติดยาเสพติดเช่น ชนิดา สุวรรณศรี⁽⁴⁾ ที่ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเอง

ของเยาวชนผู้ติดยา เสพติดพบว่าหลังจากได้รับกิจกรรมกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้นหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสุคนธ์ พรหมรักษา⁽⁵⁾ ที่ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยา พบว่ามีการเห็นคุณค่าในตนเองในกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และบังอร สุปรีดา⁽¹⁴⁾ ที่ศึกษาผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรม การดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของผู้เสพยาบ้า พบว่าคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรม การดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของผู้เสพยาบ้าหลังเข้ารับการทดลองสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ และคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรม การดูแลตนเองด้านสุขภาพจิตของผู้เสพยาบ้ากลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมหลังการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเนาวรัตน์ กะการดี⁽¹⁵⁾ ที่ศึกษาผลของการปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวเผชิญความจริงเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง และลดพฤติกรรมเสี่ยงใช้ยาเสพติดของวัยรุ่นพบว่ากลุ่มทดลองหลังสิ้นสุดการทดลองมีคะแนนการเห็นคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้นกว่าก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และกลุ่มทดลองมีการเห็นคุณค่าในตนเองมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งจากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดสารเสพติดในกลุ่มควบคุมมีการลดลงคือมีคะแนนเฉลี่ยก่อนการทดลองเท่ากับ 28.67 คะแนนและมีคะแนนเฉลี่ยหลังการทดลองเท่ากับ 28.20 คะแนน ซึ่งต่างกัน 0.47 คะแนน แต่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่ไม่สอดคล้องกับชนิดา⁽⁴⁾ และสุคนธ์⁽⁵⁾

ที่พบว่าคะแนนเฉลี่ยการเห็นคุณค่าในตนเองของกลุ่มควบคุมมีการเพิ่มขึ้นเล็กน้อย โดยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยที่ศึกษาประชากรคือผู้ป่วยนอกในโรงพยาบาล (pre-test คือ 20.30 และ post-test คือ 20.90) และผู้ป่วยในสถานบำบัดฟื้นฟู (pre-test คือ 24.90 และ post-test คือ 27.80) ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าอาจเป็นเพราะการศึกษาในครั้งนี้กลุ่มตัวอย่างเข้ารับการบำบัดในแบบควบคุมตัว ผู้ป่วยอาจยังไม่มีความพร้อมในการเข้ารับการบำบัดอย่างเพียงพอ อาจจะไม่เต็มใจรับการบำบัด ผู้ป่วยบางส่วนถูกจับและควบคุมตัวมาจากเจ้าหน้าที่ตำรวจ ยังไม่มีการติดต่อมาจากครอบครัว ญาติ หรือพี่น้องซึ่งเปรียบเสมือนการขาดแหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญไปด้านหนึ่ง บางคนแ่ติดต่อครอบครัวหรือญาติได้ก็อาจไม่ได้รับเยี่ยมเยียนจากคนในครอบครัวเพราะปัจจัยต่าง ๆ และเหตุผลของคนในครอบครัวเอง ซึ่งเหล่านี้ อาจเป็นปัจจัยหนึ่งซึ่งจะมีผลกับตัวผู้ป่วยเองให้รู้สึกว่าการเอาใจใส่จากคนที่รักหรือคนในครอบครัวซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในเวลาที่เกิดวิกฤตกับชีวิตจึงอาจทำให้ผู้ป่วยรู้สึกว่าคุณค่าตัวเองไม่สำคัญไม่ดีพอและอาจไม่เป็นที่ต้องการของคนอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับดวงตา ไกรภัสร์พงษ์⁽¹⁶⁾ ที่กล่าวว่ากลุ่มผู้ต้องขังจะมีอาการเครียด อึดอัด ท้อแท้ เบื่อกลุ่มใจ ห่อเหี่ยว ไม่อยากมีชีวิตอยู่นอกจากนี้ยังรู้สึกหงุดหงิด กัดฟันและเก็บกด โดยมีสาเหตุมาจากขนาดที่จำกัด สภาพแวดล้อมและบรรยากาศของเรือนจำ ภาวะที่ตนเองไม่สามารถจัดการ ได้นอกเรือนจำ การติดต่อกับครอบครัวญาติ พี่น้อง การปฏิบัติของ เจ้าหน้าที่ในเรือนจำ ซึ่งสิ่งที่ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ต้องการ คือ การดูแลจิตใจ การให้อภัยโทษ การยอมรับจากสังคมและครอบครัวและสอดคล้องกับ กานดา ผาวงศ์⁽¹⁷⁾ ที่กล่าวว่า ตนโดยทั่วไป ก่อนได้รับการให้คำปรึกษาผู้ต้องขังมีความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ คิดว่าตนเองด้อยค่า ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ไม่มีแรงจูงใจ ขาดกำลังใจ ส่วนตนด้านสังคม ก่อนได้รับการให้คำปรึกษาผู้ต้องขังมีความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ เจ็บขม ซอบเก็บตัว ไม่แสดงออกต่อครอบครัว และรู้สึกว่าไม่เป็นที่ไว้วางใจของกลุ่ม

เพื่อน และตนด้านครอบครัว ก่อนได้รับการให้คำปรึกษา ผู้ต้องขังมีความรู้สึกการเห็นคุณค่าในตนเองต่ำ ไม่ได้รับการยอมรับและเอาใจใส่จากครอบครัว คิดว่าตนเองไม่ใช่ส่วนหนึ่งในครอบครัว ครอบครัวให้ความหวังในตนเองมากถ้าทำไม่สำเร็จจะถูกทำโทษ ซึ่งจะเห็นว่าผู้ป่วยในการศึกษาครั้งนี้ในกลุ่มควบคุม ซึ่งอยู่ในสถานบำบัดแห่งนี้ เป็นระบบการคุมตัว ความเป็นอยู่ รูปแบบการใช้ชีวิตหลายอย่างมีลักษณะคล้ายกับผู้ต้องขัง ดังนั้นโดยจำนวนวันที่เพิ่มขึ้นกับการรู้สึกถึงการไม่ได้รับการเอาใจใส่ และไม่ได้มีกระบวนการเสริมสร้างการเห็นคุณค่าในตนเองจากด้านอื่น ๆ อาจทำให้ผู้ป่วยรู้สึกที่ตนเองไม่มีคุณค่าจนทำให้การเห็นคุณค่าในตนเองลดลงตามที่การศึกษานี้พบ

ข้อจำกัดในการทำวิจัย

การศึกษานี้เป็นการศึกษาข้อมูลเฉพาะของผู้ติดสารเสพติดชายในสถาบันราชทัณฑ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ในระยะการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดแบบควบคุมตัวไม่เข้มงวด ด้วยระบบจัดการหอพักผู้ป่วยซึ่งไม่อำนวยความสะดวกในการศึกษาร่วมกันในผู้ติดสารเสพติดหญิง ผลที่ได้จึงอาจไม่ครอบคลุมถึงผู้ติดสารเสพติดหญิง หรือผู้ติดสารเสพติดที่เข้ารับการบำบัดด้วยระบบอื่น ๆ เช่น การบำบัดแบบผู้ป่วยนอก สำหรับการศึกษารุ่นต่อไปอาจเพิ่มการศึกษาในกลุ่มผู้ติดยาเสพติดเพศหญิงและควรมีการเพิ่มจำนวนครั้งของการทำกิจกรรม เพราะผู้ป่วยต้องใช้ระยะเวลามากในช่วงแรกในการปรับตัวกับการเริ่มกิจกรรม และอาจทำการศึกษาเพิ่มเติมด้วยการบำบัดรายบุคคลเพื่อทราบประสิทธิภาพในการบำบัดในอีกรูปแบบ

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณของผู้เกี่ยวข้องในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ผู้อำนวยการสถาบันราชทัณฑ์และเจ้าหน้าที่สถาบันราชทัณฑ์ทุกท่าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ป่วยที่กรุณาให้ความร่วมมืออย่างดีในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทุกท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

อ้างอิง

1. สถาบันราชทัณฑ์ กรมการแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข. สถิติยาเสพติด [Online]. Available from: http://www.thanyarak.go.th/thai/index.php?option=com_content&task=view&id=947&Itemid=61 (May 20, 2009)
2. สุรินทร์พร ลิขิตเสถียร. Psychosocial Aspect of Substance Dependence. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.docstoc.com/docs/33804467/Psychosocial-Aspect-of-Substance-Dependence> [2554, มกราคม 10]
3. พัชรินภา เนตรคม. การศึกษาบุคลิกภาพของผู้ป่วยชายที่ติดเฮโรอีนโดยใช้แบบทดสอบMMPI [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2526
4. ชนิตา สุวรรณศรี. ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของเยาวชนผู้ติดยาเสพติด [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542
5. สุนันท์ พรหมรักษา. ศึกษาผลของกิจกรรมกลุ่มที่มีต่อการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ติดยาบ้า [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2544
6. Coopersmith S. The Antecedent of Self-esteem. California: Consulting Psychologists Press, 1981
7. ปิยะฉัตร พรหวนนท์. การพิจารณาขนาดตัวอย่าง. ใน: ภิรมย์ กมลรัตนกุล, มนต์ชัย ชาลาประวรรตน์, ทวีสิน ต้นประยูร, บรรณานิกการ. หลักการทำวิจัยให้สำเร็จ. กรุงเทพมหานคร: เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัลพับลิเคชั่น, 2550: 125-30
8. Buchalter SI. A Practical Art Therapy. London: Jessica Kingsley Publishers, 1955
9. Gussak D. Comparing the effectiveness of art

- therapy on depression and locus of control of male and female inmates. *The Arts in Psychotherapy* 2009 Sep; 36(4): 202-7
10. Rosal ML. Comparative group art therapy research to evaluate changes in locus of control in behavior disordered children. *The Arts in Psychotherapy* 1993; 20(3): 231 - 41
11. Brooke S L. Art therapy: An approach to working with sexual abuse survivors. *The Arts in Psychotherapy* 1995; 22(5): 447-66
12. Coopersmith S. *Studies in self-esteem: In Contemporary Psychology*. San Francisco: W.H. Freeman and Company, 1971.
13. Franklin M. Art therapy and self-esteem. *Art Therapy* 1992; 9(2): 78-84
14. บังอร สุปรีดา. ผลของการปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่มตามแนวคิดพิจารณาความเป็นจริงต่อการเห็นคุณค่าในตนเองและพฤติกรรมก้าวร้าวตนเองด้านสุขภาพจิตของผู้เสพติดยาบ้า [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2546
15. เนาวรัตน์ กะการดี. ผลของการปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวเผชิญความจริงเพื่อเพิ่มการเห็นคุณค่าในตนเอง และลดพฤติกรรมเสี่ยงใช้ยาเสพติดของวัยรุ่น [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 2544
16. ดวงตา ไกรภัสสรพงษ์. ความผิดปกติทางจิตเวชของผู้ต้องขัง: การศึกษาในเรือนจำเขตกรุงเทพมหานคร และเรือนจำบางขวาง. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย* 2545 พ.ศ.; 10(2): 77-88
17. กานดา ผาวงศ์. ผลของการปรึกษาแบบกลุ่มตามแนวคิดของแซทเทียร์ โมเดล (Satir Model) เพื่อพัฒนาการเห็นคุณค่าในตนเองของผู้ต้องขัง [ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551